TOWARZYSTWO NAUKOWE PŁOCKIE
09-402 Płock, pl. Narutowicza 8, tel./fax 24 262 26 04, 24 366 99 50, www.tnp.org.pl

L.dz. 662/2016

Płock, 15.11.2016

URZĄD MIASTA PŁOCKA
Wydział Geodezji
Wpłynęło dnia 16.11.2016
L.Dz.
Podpis

OPINIA

**dotycząca zgodności z ustawą z 1 kwietnia 2016 r.
o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego
przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej
nazw ulic w mieście Płocku**

Zgodnie z przyjętą 1 kwietnia 2016 r. ustawą w Płocku występuje kilkanaście ulic, które z racji komunistycznej proweniencji ich patronów powinny podlegać zmianie nazwy. Są to przede wszystkim ulice na osiedlu Podolszyce Południe:

- ul. Jana Wilczyńskiego
- ul. Mariana Puchalskiego
- ul. Zygmunta Rogowskiego
- ul. Stefana Szczęsnego
- ul. Stanisława Wiśniewskiego
- ul. Władysława Mazura
- ul. Franciszka Zubrzyckiego
- ul. Czwartaków GL

oraz na osiedlu Łukasiewicza:

- ul. Gwardii Ludowej
- ul. Jana Orlińskiego
- ul. Zygmunta Wolskiego

Praktycznie wszystkie wymienione osoby, które są patronami ulic to działacze organizacji komunistycznych: Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej, Komunistycznej Partii Polskiej i Polskiej Partii Robotniczej, bądź organizacji wojskowej PPR, czyli Gwardii i Armii Ludowej, a nawet Urzędu Bezpieczeństwa. Aczkolwiek faktem jest, że część z nich została aresztowana przez gestapo i zginęła w czasie okupacji niemieckiej:

- Jan Wilczyński – zamordowany w Pomiechówku w grudniu 1943 r.
- Zygmunt Rogowski – rozstrzelany w styczniu 1945 r. w lasach k/Brwilna
- Franciszek Zubrzycki – zginął w czasie próby ucieczki w 1942 r.
- Jan Orliński – zamordowany w Pomiechówku w 1943 r.
- Zygmunt Wolski – powieszony w Płocku 18 września 1942 r.

Należy jednak pamiętać, że jako komuniści, walczyli o Polskę komunistyczną, podległą Związkowi Sowieckiemu, a ci, którzy przeżyli okupację włączyli się w budowanie struktur nowej władzy.

Alternatywnie z wymienionych osób Mariana Puchalskiego można zamienić na Włodzimierza Puchalskiego (1909 – 1979), przyrodnika, fotografa przyrody i reżysera filmów przyrodniczych. Sławę zyskał już w II RP, zdobywając liczne nagrody za swoje zdjęcia przyrodnicze.

Po II wojnie światowej kontynuował swoją pasję. Zrealizował kilkanaście filmów i wydał wiele książek o tematyce przyrodniczej.

Jana Orlińskiego można by zamienić na Bolesława Orlińskiego (1899 – 1992), pilota wojskowego, sportowego i doświadczalnego. Bolesław Orliński walczył w wojnie polsko – bolszewickiej 1920 r., potem został pilotem wojskowym. W 1926 r. wsławił się przelotem z Warszawy do Tokio i z powrotem. Potem był pilotem oblatywaczem prototypów polskich samolotów i uczestnikiem licznych zawodów lotniczych. W czasie II wojny światowej przedostał się do Wielkiej Brytanii i latał w 305 Dywizjonie Bombowym, w końcu wojny zostając jego dowódcą. Odznaczony licznymi orderami i medalami polskimi i zagranicznymi. Służbę wojskową zakończył w stopniu pułkownika Wojska Polskiego.

Ulicę Czwartaków można by utrzymać z uzasadnieniem, że chodzi o Czwartaków - żołnierzy formowanego w Płocku 4 pułku piechoty w Księstwie Warszawskim. Żołnierze pułku w lutym 1808 r. zostali w Płocku odznaczeni orderami Virtuti Militari za walki o Grudziądz w czerwcu 1807 r. Poza tym pułk brał udział w kampanii hiszpańskiej w latach 1808 – 1810, kampanii rosyjskiej w 1812 r. oraz kampaniach napoleońskich w latach 1813 – 1814. Pułk uczestniczył w wielu bitwach i potyczkach, w tym bitwie pod Fuengirolą w 1810 r. i w bitwie pod Lipskiem w październiku 1813 r.

Ewentualnie w uzasadnieniu można wskazać na 4 pułk piechoty Królestwa Polskiego z lat 1815 – 1831. Pułk w czasie powstania listopadowego i wojny polsko – rosyjskiej praktycznie uczestniczył we wszystkich bitwach (Zakrzew, Wawer, Olszynka Grochowska, Dębe Wielkie, Ostrołęka, obrona Warszawy we wrześniu 1831 r.)

Możliwe jest także odwołanie się do 4 pułku piechoty Legionów Józefa Piłsudskiego. Pułk powstał w 1915 r. i właśnie do niego trafili w większości ochotnicy z Płocka z Władysławem Broniewskiem na czele. W latach 1915 – 1916 pułk walczył w bitwach Legionów od Jastkowa po Kostiuchnówkę. W latach 1918 – 1920 4 pp Leg. walczył z wojskami ukraińskimi w obronie Lwowa i w Galicji Wschodniej oraz w wojnie polsko – bolszewickiej w bitwie warszawskiej. 4 pp Leg. uczestniczył też w wojnie 1939 r. w walkach odwrotowych z rejonu Sieradza do Modlina.

Tak więc w przypadku Czwartaków mamy do wyboru trzy formacje, do których ta nazwa może się odnosić, aczkolwiek Czwartakami określano przede wszystkim 4 pułk piechoty z czasów Królestwa Polskiego.

Natomiast ulicę Gwardii Ludowej można by pozostawić z dodaniem pełnej nazwy, czyli Gwardii Ludowej Polskiej Partii Socjalistycznej, działającej w czasie okupacji niemieckiej jako Wolność – Równość – Niepodległość (WRN). Pełna nazwa ulicy brzmiałaby wówczas ul. Gwardii Ludowej PPS-WRN. Polska Partia Socjalistyczna - Wolność-Równość-Niepodległość wraz ze swoimi oddziałami wojskowymi wchodziła w skład Polskiego Państwa Podziemnego, podporządkowując się komendantowi głównemu ZWZ-AK. Jednym z jej liderów i komendantem głównym GL PPS-WRN był Kazimierz Pużak, więzień caratu, NKWD i UB, zamordowany w więzieniu w Rawiczu w 1950 r. Gwardia Ludowa PPS-WRN po zmianie nazwy w 1944 r. jako Oddziały Wojskowe Pogotowia Powstańczego Socjalistów wzięła udział w powstaniu warszawskim.

Pozostałe nazwy ulic należałoby zmienić na inne, nie kolidujące z wymogami ustawy.

WICEPREZES
Towarzystwa Naukowego Płockiego
dr Grzegorz Gołębiewski

PŁOCK

Płock, dnia 06.12.2016r.

WGD-II-ZP.6625.11.2016.MM

Instytut Pamięci Narodowej
Oddział w Warszawie

pl. Krasińskich 2/4/6
00-207 Warszawa

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 1 kwietnia 2016r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej – Wydział Geodezji Urzędu Miasta Płocka zwraca się z prośbą o wydanie opinii w sprawie następujących nazw ulic:

- ul. Jana Wilczyńskiego,
- ul. Mariana Puchalskiego,
- ul. Zygmunta Rogowskiego,
- ul. Stefana Szczęsnego,
- ul. Stanisława Wiśniewskiego,
- ul. Władysława Mazura,
- ul. Franciszka Zubrzyckiego,
- ul. Jana Orlińskiego,
- ul. Zygmunta Wolskiego
- ul. Czwartaków,
- ul. Gwardii Ludowej

W załączeniu przekazujemy kopie uchwał w sprawie nadania ww. nazw ulic.

Załączniki:

1. kopia Uchwały Nr IV/18/62 Miejskiej Rady Narodowej w Płocku z dnia 8 grudnia 1962r.
2. kopia Uchwały Nr XXI/85/72 Miejskiej Rady Narodowej w Płocku z dnia 28 czerwca 1972r.
3. kopia Uchwały Nr IX/31/85 Miejskiej Rady Narodowej z dnia 30 maja 1985r.
4. Kopia Uchwały Nr XVIII/67/86 Miejskiej Rady Narodowej w Płocku z dnia 27 maja 1986r.
5. Kopia Uchwały Nr XXXIII/127/88 Miejskiej Rady Narodowej w Płocku z dnia 18 marca 1988r.

DYREKTOR
Wydziału Geodezji
Danuta Jędrzejak
GEODETA MIASTA

URZĄD MIASTA PŁOCKA
Kancelaria Ogólna
PRZYJĘTO DO WYSŁANIA
2016 -12- 07
Podpis
-3-

Urząd Miasta Płocka
Stary Rynek 1, 09-400 PŁOCK
tel.: 24 367 15 55, faks: 24 367 15 98, info@plock.eu, www.plock.eu

Otrzymują:
1. Adresat
2. WGD-II-ZP – a/a

Sprawę prowadzi: Magdalena Marzyńska – Podinspektor w Zespole Podziałów i Regulacji Prawnych Nieruchomości w Wydziale Geodezji Urzędu Miasta Płocka, tel. 24 367 14 71

PŁOCK

Płock, dnia 25.01.2017r.

WGD-II-ZP.6625.11.2016.MM

Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
Oddział w Łodzi

ul. E. Orzeszkowej 31/35
91-479 Łódź

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 1 kwietnia 2016r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej – Wydział Geodezji Urzędu Miasta Płocka zwraca się z prośbą o wydanie opinii w sprawie nazwy ulicy – **ul. Czerwonych Kosynierów**.

W załączeniu przekazujemy kopię uchwały w sprawie nadania ww. nazwy ulicy.

Załączniki:
1. kopia Uchwały Nr XXXIII/127/88 Miejskiej Rady Narodowej w Płocku z dnia 18 marca 1988r.

DYREKTOR
Wydziału Geodezji
Dorota Jędrzejak
GEODETA MIASTA

URZĄD MIASTA PŁOCKA
Kancelaria Ogólna
PRZYJĘTO DO WYSŁANIA
2017 -01- 25
Podpis

Otrzymują:
1. Adresat
2. WGD-II-ZP – a/a

Sprawę prowadzi: Magdalena Marzyńska – Podinspektor w Zespole Podziałów i Regulacji Prawnych Nieruchomości w Wydziale Geodezji Urzędu Miasta Płocka, tel. 24 367 14 71

Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
Oddział w Łodzi

p. M. Korzyńska
24.01.2017

URZĄD MIASTA PŁOCKA
Biuro Obsługi Klienta
WPŁYNĘŁO
2017 -01- 23
Poz. 16646/01/17
Podpis .....
-4-

Pani
Danuta Jędrzejak
Dyrektor Wydziału Geodezji
Urząd Miasta Płocka

Pismo z dnia:	Znak:	Nasz znak:	Data:
06.12.2016 r.	WGD-II-ZP.6625.11.2016.MM	BUWLd-0763-28(2)/16	19.01.2017 r.

W odpowiedzi na przywołane pismo informuję, że w ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwy ulic: ***Jana Wilczyńskiego***, ***Marcina Puchalskiego***, ***Zygmunta Rogowskiego***, ***Stefana Szczęsnego***, ***Stanisława Wiśniewskiego***, ***Władysława Mazura***, ***Franciszka Zubrzyckiego***, ***Jan Orlińskiego***, ***Zygmunta Wolskiego*** i ***Gwardii Ludowej*** powinny zostać zmienione jako wypełniające normę art. 1 *Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej* (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).

Jednocześnie pragnę poinformować, że opinia dotycząca nazwy ***Czwartaków*** jest w trakcie opracowywania i zostanie Państwu przesłana odrębnym pismem.

Z poważaniem

p.o. Dyrektora Oddziału
Instytutu Pamięci Narodowej
w Łodzi
dr Paweł [illegible]yna

Zał. opinie dot. nazw ulic.

Oprac./Wyk. Bartosz Bijak (42) 616-27-21

ul. Jan Wilczyńskiego

Jan Wilczyński (ps. Wilk), s. Jana, ur. 3 grudnia 1912 r. w Mieszewku Strzałkowskim. Od 1930 r. członek Związku Młodzieży Wiejskiej. Po odbyciu zasadniczej służby wojskowej w ramach Korpusu Ochrony Pogranicza pozostał w armii w służbie nadterminowej, jednak szybko został wydalony z powodu „działalności wywrotowej". W czasie okupacji niemieckiej działał w płockiej komórce Rewolucyjnych Radach Robotniczo Chłopskich (znanych także jako organizacja „Sierp i Młot"). W 1941 r. wywieziony na roboty przymusowe do III Rzeszy skąd zbiegł i powrócił do dzielności w konspiracji komunistycznej na północnym Mazowszu. Od 1942 r. członek Polskiej Partii Robotniczej, gdzie od września tego roku pełnił funkcję członka komitetu okręgowego Okręgu Płockiego PPR w Płocku. Żołnierz Gwardii Ludowej, początkowo jako oficer informacji pierwszego dowództwa Okręgu Płockiego GL, następnie dowódca okręgu. Współorganizator pierwszego oddziału partyzanckiego w Okręgu Łódzkim GL. Aresztowany przez Niemców 10 maja 1943 r. i stracony w Pomiechówku trzy miesiące później.

ul. Mariana Puchalskiego

Marian Puchalski działacz Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy, Rad Robotniczych i Żołnierskich, oraz Komunistycznej Partii Robotniczej Polski/Komunistycznej Partii Polski w Płocku w latach 1905-1939.

ul. Zygmunta Rogowskiego

Zygmunt Rogowski, robotnik z Płocka, w okresie międzywojennym członek KPP, podczas okupacji niemieckiej aktywny organizator konspiracji komunistycznej na terenie miasta. W latach 1940-1941 członek Komitetu Miejskiego RRRCh, a następnie PPR gdzie pełnił funkcję sekretarza. Aresztowany w grudniu 1944 r. i stracony w lasach brwileńskich w nocy z 17 na 18 stycznia 1945 r.

ul. Stefana Szczęsnego

Stefan Szczęsny, s. Antoniego, ur. 5 września 1891 r. w Płocku. Od 1918 r. roku działacz KPRP/KPP, aresztowany kilka razy za nielegalną działalność komunistyczną. W 1944 r. aresztowany przez Gestapo za antyniemieckie wystąpienie w gronie polskich robotników. Po zakończeniu wojny pełnił funkcję sekretarza KM PPR w Płocku, pracował także przez ponad 8 lat w organach bezpieczeństwa państwa (m.in. jako zastępca szefa Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Płocku).

ul. Stanisława Wiśniewskiego

Stanisław Wiśniewski (ps. Cichy, Marksista), przed wojną radyklany działacz ludowy, w okresie okupacji niemieckiej jeden z organizatorów i członków konspiracji komunistycznej na północnym Mazowszu. Działacz Komitetu Okręgowego RRRCh w Płocku (zajmował się m.in. kolportażem wytycznych i prasy organizacyjnej na terenie powiatu płońskiego), następnie PPR w randze członka komitetu okręgowego. Żołnierz komunistycznej partyzantki: twórca oddziału GL w Staroźrebach i członek sztabu okręgowego GL w Płocku, szef sztabu 3 „Myszynieckiego" Batalionu Armii Ludowej . Organizator i członek konspiracyjnych rad narodowych na Mazowszu (powiatowej w Płocku i wojewódzkiej dla woj. warszawskiego).

ul. Władysława Mazura

Władysław Mazur (alias **Marchol**), ps. Mazur, s. Piotra, ur. 24 lipca 1913 r. w Nacpolsku. Przed wojną aktywista Związku Młodzieży Wiejskiej, a następnie Stronnictwa Ludowego. Podoficer w wojnie obronnej 1939 r., w lipcu 1940 zbiegł z obozu jenieckiego. Działacz komunistycznej konspiracji politycznej i wojskowej na północnym Mazowszu. Początkowo w Komitecie Powiatowym RRRCh, później PPR na terenie powiatu płońskiego. W lipcu 1943 r. mianowany dowódcą Okręgu Płockiego GL oraz członkiem Komitetu Okręgowego PPR w Płocku. Awansowany do stopnia kapitana w dniu 15 stycznia 1944 r. został powołany na stanowisko dowódcy Armii Ludowej Okręgu Płockiego. Przedstawiciel AL w konspiracyjnej Wojewódzkiej Radzie Narodowej dla woj. warszawskiego. W latach 1945–1965 pełnił wysokie funkcje w aparacie bezpieczeństwa państwa (Komenda Główna MO w Warszawie, komendy wojewódzkie MO we Wrocławiu, Olsztynie, Bydgoszczy i Krakowie, Biuro „T" MSW w Warszawie).

ul. Franciszka Zubrzyckiego

Franciszek Zubrzycki (1915–1942) stalinowski działacz komunistyczny, członek Polskiej Partii Robotniczej i Gwardii Ludowej, wykreowany przez propagandę PRL na pierwszego „dowódcę oddziału" Gwardii Ludowej.

Urodził się w 1915 roku. Przed wojną, w czasie studiów na Politechnice Warszawskiej był prokomunistycznym działaczem Organizacji Młodzieży Socjalistycznej „Życie". W polskim więzieniu w latach 1938–1939.

W czasie okupacji niemieckiej podtrzymywał kontakty ze stalinowskimi grupami komunistycznymi. Od 1941 roku był członkiem prosowieckiego Związku Walki Wyzwoleńczej. Na początku 1942 roku stał się formalnie członkiem PPR. W maju 1942 roku został wyznaczony – pod pseudonimem „Mały Franek" – na dowódcę grupy młodych komunistów, którzy mieli dokonać jakichkolwiek akcji, które przez komunistyczną propagandę miały zostać nagłośnione jako pierwsza akcja bojowa Gwardii Ludowej. W rzeczywistości oddział nie wykonał żadnych akcji przeciw Niemcom.

Mimo że w ciągu kilku dni przebywania w lasach piotrkowskich nie wykonano żadnych działań i powrócono do Warszawy, okrzyknięto to w propagandzie „wyjściem w pole" pierwszego „oddziału partyzanckiego" GL. Dla wzmocnienia efektu propagandowego ogłoszono, że był to oddział partyzancki „im. Stefana Czarnieckiego".

W czerwcu 1942 roku akcję ponowiono – tym razem pod osobistym dowództwem wyznaczonego na dowódcę GL Bolesława Mołojca – byłego żołnierza Brygad Międzynarodowych w Hiszpanii. 9 czerwca 1942 roku dokonano napadu na polską leśniczówkę w Mieszczanach i na leśniczego Jeremiego Kozłowskiego (żołnierza AK), któremu zabrano dubeltówkę i 5 tys. złotych. Po dwóch dniach „oddział" Zubrzyckiego uległ rozproszeniu po napotkaniu grupy niemieckich żandarmów. Faktycznie przestał istnieć.

Zubrzyckiego ogłoszono dowódcą w znacznym stopniu istniejącego tylko formalnie „okręgu częstochowsko-piotrkowskiego GL". Wkrótce potem, 6 sierpnia 1942 roku został aresztowany przez Niemców na dworcu kolejowym w Tomaszowie Mazowieckim i zginął podczas próby ucieczki.

W PRL wykreowano go na legendarnego dowódcę bohaterskich walk o wolność. Przemilczano, że w sensie ideowym i partyjnym był zdyscyplinowanymi funkcjonariuszem stalinowskiej konspiracji.

ul. Jana Orlińskiego

Jan Orliński (ps. Janek), s. Stanisława, ur. 6 grudnia 1911 w Sikorzu. Od 1930 r. członek Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej, a od 1936 r. KPP. Kilkukrotnie aresztowany za nielegalną działalność komunistyczną. W okresie okupacji niemieckiej organizator i działacz kierownictwa konspiracji komunistycznej (RRRCh, PPR i GL) na północnym Mazowszu. Aresztowany przez Gestapo i stracony w Pomiechówku w 1943 r.

ul. Zygmunta Wolskiego

Zygmunt Wolski (ps. Zygmunt), S. Piotra, ur. 2 maja 1908 r. w Woli Grąbieckiej. Współorganizator konspiracji komunistycznej na północnym Mazowszu. Tworzył komórkę RRRCh w Skoczkowie, od 1940 r. był członkiem Komitetu Okręgowego w Płocku. Zdaniem niektórych historyków brał udział w zebraniu założycielskim PPR w dniu 5 stycznia 1942 r. w Warszawie. Wiosną 1942 r. rozpoczął z polecania KC PPR organizowanie struktur partyjnych oraz wojskowych (GL) w Okręgu Płockim. Aresztowany w kwietniu 1942 r. przez Niemców, osadzony w więzieniu w Płocku, a następnie w obozie koncentracyjnym w Działdowie. Powieszony publicznie 18 września 1942 r. w Płocku.

ul. Gwardii Ludowej

Gwardia Ludowa - Gwardia Ludowa została utworzona w 1942 roku jako zbrojne ramię stalinowskiej konspiracji PPR, ściśle podporządkowanej ośrodkom dowódczym w ZSRS. Na początku 1944 roku GL faktycznie została przemianowana na Armię Ludową – była jej trzonem i podstawową częścią składową. Mimo propagandowych haseł, ukierunkowanych na wykreowanie AL jako siły zbrojnej polskiego podziemia, do końca pozostała formacją realizującą priorytety sowieckiej racji stanu i narzędziem polityki Stalina wobec Polski.

Podziały ziem polskich, dokonane w 1939 roku przez Niemcy i ZSRR, były pogwałceniem prawa międzynarodowego. W latach wojny źródłem konstytucyjnej władzy państwowej był w sposób nieprzerwany urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (na Uchodźstwie), powołany przez niego Rząd RP oraz struktury Polskiego Państwa Podziemnego w okupowanym kraju. Władze ZSRR w okresie 1939–1941 negowały istnienie Państwa Polskiego. W okresie 1941–1943, mimo nawiązania z Polską kontaktów dyplomatycznych, ZSRR w sposób niejawny podejmował działania o charakterze dywersyjnym, naruszającym suwerenność polskich władz nad terytorium RP. Ich wyrazem było m.in. samowolne i potajemne tworzenie na ziemiach polskich struktur Polskiej Partii Robotniczej i Gwardii Ludowej. W 1943 roku ZSRR zerwał stosunki dyplomatyczne z Polską, powracając do otwartej polityki wrogości wobec Prezydenta, Rządu RP i Polskiego Państwa Podziemnego oraz kwestionując integralność terytorium państwa polskiego. W 1944 roku Stalin podjął działania mające uniemożliwić odbudowę niepodległego państwa polskiego. Fakty te decydowały o zakresie zadań, stawianych przed działającymi na terenie Polski strukturami komunistycznej konspiracji.

Zarówno PPR jak i Gwardia Ludowa zostały utworzone w 1942 roku przez specjalnie przerzuconą drogą lotniczą z Moskwy grupę dywersyjną, kierowaną przez Marcelego Nowotkę. Na dowódcę GL został wyznaczony w ramach tej grupy Bolesław Mołojec. Najważniejsze decyzje dotyczące powstania PPR oraz GL podejmował Stalin osobiście. W 1944 roku GL została przemianowana na Armię Ludową – była jej trzonem i podstawową częścią składową.

W okresie swojej działalności GL-AL w pełni podlegała ośrodkom dowódczym w ZSRR, podejmując działania zbrojne wynikające z realizacji priorytetów polityki Stalina. Kierownictwo sowieckie wydawało rozkazy, podejmowało decyzje strukturalne, organizacyjne i personalne dotyczące PPR oraz GL, dostarczało instrukcji i wytycznych działania, zapewniało zaopatrzenie i środki finansowe na działalność. Mimo taktycznego odwoływania się do narodowych haseł propagandowych ani GL, ani AL nigdy nie były częścią sił zbrojnych Polskiego Państwa Podziemnego.

W odróżnieniu od organizacji polskiego podziemia niepodległościowego (zarówno lewicowych, jak i prawicowych, związanych z ruchem socjalistycznym, ludowym i narodowym) GL PPR była formacją reprezentującą sowiecką rację stanu. Stała na gruncie przynależności ziem zajętych przez ZSRR po 17 września 1939 roku (łącznie z Białostocczyzną) do państwa sowieckiego, a jej stosunek do niepodległości Polski oraz legalnych organów państwa polskiego – Prezydenta, Rządu RP oraz Polskiego Państwa Podziemnego – zawsze był odzwierciedleniem polityki Stalina wobec Polski.

Ze względu na pełne podporządkowanie GL-AL władzom sowieckim były one faktycznie częścią sił zbrojnych ZSRR, działających na zapleczu frontu niemieckiego, podobnie jak inne sowieckie grupy dywersyjne. Przez cały okres istnienia były narzędziem rozpracowania wywiadowczego Polskiego Państwa Podziemnego, a z czasem także politycznego i militarnego zwalczania dążeń do odbudowy niepodległej Rzeczypospolitej Polskiej.

Większość członków GL-AL po wojnie włączyła się w budowę struktur systemu stalinowskiego w Polsce – partii, Urzędów Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej. Wielu z nich w nowej roli stało się bezpośrednimi sprawcami zbrodni i represji wymierzonych w społeczeństwo oraz organizacje niepodległościowe.

p. Marzyńska
06.02.2017

Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
Oddział w Łodzi

URZĄD MIASTA PŁOCKA
Biuro Obsługi Klienta
WPŁYNĘŁO
2017 -02- 06
Poz. 28294/02/17 wj
Podpis .....

Pani
Danuta Jędrzejak
Dyrektor Wydziału Geodezji
Urząd Miasta Płocka

Pismo z dnia:	Znak:	Nasz znak:	Data:
06.12.2016 r.	WGD-II-ZP.6625.11.2016.MM	BUWLd-0763-28(9)/16	01.02.2017 r.

Szanowna Pani Dyrektor,

W odpowiedzi na przywołane przedstawiam stanowisko Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w sprawie nazwy ulicy ***Czwartaków***.

W polskiej historiografii tym mianem zwykło się określać żołnierzy kilku formacji wojskowych:

1. każdego 4 pułku piechoty (np. 4 Pułk Piechoty Legionów),
2. 4 Pułku Piechoty Liniowej wsławionego m.in. udziałem w bitwie pod Olszynką Grochowską podczas powstania listopadowego,
3. oddziału szturmowego Gwardii Ludowej/Armii Ludowej działającego pod nazwą 4 Batalion im. Czwartaków.

W związku z tym niezbędne staje się sięgnięcie do tekstu uchwały o nadaniu tej nazwy w celu rozstrzygnięcia, którą formację chciały uhonorować władze miasta.

Tymczasem *Uchwała nr IX/31/85 MRN w Płocku z dnia 30 maja 1985 r.* nie odnosi się wprost do żadnego z wymienionych oddziałów i można w niej jedynie przeczytać, że propozycja powyższej nazwy motywowana jest potrzebą *„uwzględnienia ciągłości historycznej i poszanowania tradycji narodowych"*.

W tej sytuacji możliwe są dwa rozwiązania. Pierwsze to uznanie, iż nazwa odnosi się do 4 Batalionu AL. im. Czwartaków i zmiana jej na podstawie art. 1 *Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej* (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744). Drugie to pozostawienie nazwy w aktualnym brzmieniu.

W tym ostatnim przypadku wskazane byłoby przyjęcie uchwały z wyjaśnieniem, do której formacji odnosi się nazwa „Czwartacy", tak żeby nie budziła ona już żadnych wątpliwości.

Z poważaniem

p.o. Dyrektora Oddziału
Instytutu Pamięci Narodowej
w Łodzi
dr Paweł Brzyna

Oprac./Wyk. Bartosz Bijak (42) 616-27-21

Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
Oddział w Łodzi

URZĄD MIASTA PŁOCKA
Biuro Obsługi Klienta
WPŁYNĘŁO
2017 -02- 20
Poz. 38118/02/17 MM
Podpis

Pani
Danuta Jędrzejak
Dyrektor Wydziału Geodezji
Urząd Miasta Płocka

Pismo z dnia:	Znak:	Nasz znak:	Data:
25.01.2016 r.	WGD-II-ZP.6625.11.2016.MM	BUWŁd-0763-28(5)/16	16.02.2017 r.

W odpowiedzi na przywołane pismo informuję, że w ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa ulicy ***Czerwonych Kosynierów*** nie wypełnia normy art. 1 *Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej* (Dz. U. RP z 2016 r. poz. 744) i jako taka **nie podlega** zmianie na podstawie powyższej ustawy.

Z poważaniem
p.o. Dyrektora Oddziału
Instytutu Pamięci Narodowej
w Łodzi
dr Paweł Pyrzyna

Zał. nota historyczna.

Oprac./Wyk. Bartosz Bijak (42) 616-27-21

ul. Czerwonych Kosynierów

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa *Czerwonych Kosynierów* **nie wypełnia** normy art. 1 *Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej* (Dz. U. RP z 2016 r. poz. 744) i jako **taka nie podlega** zmianie na podstawie ww. ustawy.

CZERWONI KOSYNIERZY (KOSYNIERZY GDYŃSCY, CZERWONI KOSYNIERZY GDYŃSCY, KOSYNIERZY GDYNI) – nazwa jednej z ochotniczych formacji obrony polskiego wybrzeża podczas wojny obronnej w 1939 r., wywodzącej się z Drużyn Robotniczych Polskiej Partii Socjalistycznej, które wykonywały prace umocnieniowe (m.in. kopały rowy przeciwczołgowe) na potrzeby Wojska Polskiego. Powodem przeformowania oddziałów pomocniczych o charakterze roboczym w oddziały wojskowe były prawdopodobnie naciski samych ich członków, którzy kilka razy zostali ostrzelane przez Niemców. Oddziały zaczęto formować w dniu 7 września 1939 r. i początkowo wyposażone były one w kosy oprawione na sztorc skąd wzięła się ich nazwa. W miarę napływu broni palnej, m.in. zdobytej na przeciwniku, były one stopniowo przezbrajane.

Sama nazwa nigdy nie miała formalnego charakteru. Po raz pierwszy i być może jedyny w 1939 r. użyta została w odezwie Komendy Drużyn Robotniczych przy PPS, z dnia 9 września, w której możemy przeczytać: „Padł rozkaz. Z pozycji wyczekiwania przechodzimy do walki, gromadzimy broń, tworzymy batalion czerwonych kosynierów i ruszamy do ataku". Używali jej również, w swojej publicystyce wybitni działacze emigracyjnej PPS: Herman Liberman, Zygmunt Zaremba oraz Adam i Lidia Ciołkoszowie. W publikacji „Niepodległość i socjalizm 1835-1945: audycja radiowe" (Londyn 1984), autorstwa ostatnich z wymienionych autorów czytamy: „W kampanii wrześniowej PPS zapisała się rolą odegraną w obronie Warszawy i w obronie Gdyni. Warszawska Ochotnicza Brygada Robotnicza i gdyńskie bataliony Czerwonych Kosynierów przeszły do historii jako symbol organicznego związku, łączącego klasę robotniczą i wojsko walczące w obronie niepodległości kraju". We wrześniu 1939 r. używano po prostu zwrotów „kosynierzy" lub „kompanie kosynierów". Podobnie nazwa w wersji Kosynierzy Gdyńscy (Gdyńscy Kosynierzy) również nie funkcjonowała nigdy jako oficjalne określenie formacji wojskowych, o których mowa powyżej. Przymiotnik „czerwoni" w publicystyce emigracyjnej oraz odezwie z 9 września 1939 r. ma charakter symboliczny i odnosi się do PPS-owskiej genezy ochotniczych oddziałów.

Po zakończeniu II wojny światowej, komunistyczna propaganda, w duże mierze dzięki staraniom jednego ze współorganizatorów batalionu kosynierów, Kazimierza Rusinka, który związał się w nowej rzeczywistości z tzw. lubelską PPS i sprawował funkcje wysokie funkcje państwowe, eksploatowała tę nazwę, w wersji „Czerwoni Kosynierzy", starając się wpisać dzieje tej formacji w komunistyczną narrację o wojnie obronnej 1939 r.

Pomimo politycznej kariery K. Rusinka w PRL oraz jego kontrowersyjnych działań wokół historii batalionu kosynierów, nie ma żadnych przesłanek, aby nazwę tę rozpatrywać w kontekście *Ustawy z 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej* (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744), zwłaszcza, że jest ona nawiązaniem do obrony polskich granic w 1939 r.